

Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq

Leyla Əliyevanın poeziyasının dünya dillərində yayılması

Salidə Şərifova

Filologiya elmləri doktoru, dosent
AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu
E-mail: sharifovalida@rambler.ru

Annotasiya. Leyla Əliyeva poetik nümunələrini rus dilində qələmə alır. Onun poeziyası yalnız ana dilimizə deyil, dünyanın müxtəlif dillərinə (türk, rus, ingilis, belarus, qırğız, özbək, fars və s.) tərcümə edilir. Şairin tərcümə edilmiş poetik nümunələri “Dünya yuxutək əriyir”, “Poeziya”, “Sanki bir alevsen”, “Dünyo tushdek erib bormoqda ...”, “*The World Dissolves like a Dream*”, “Если б звезды ступеньками стали”, “Хочу услышать голос Бога” və s. kitablarında əksini tapır. Leyla Əliyevanın yaradıcılığının dünya dillərinə tərcüməsi Azərbaycan ədəbi nümunələrinin müxtəlif psixoloji təbiətə malik olan dünya oxucularına əlçatan olmasını təmin etmişdir. Həmçinin tərcümə nümunələri dünya xalqlarına Azərbaycan mədəniyyəti, tarixi, həyat və məişəti, mənəvi varlığı və s. ilə tanış olmağa şərait yaradır. Leyla Əliyevanın yaradıcılığının mahiyyətini, şair kimi də istedadının mündəricəsini müəyyənləşdirən və şərtləndirən müxtəlif illərdə qələmə aldığı nəzm nümunələri ana dilimizə Afaq Məsud, Kamal Abdulla, Mahir Qabiloğlu, Adil Cəmil, Aydan Xəndan və digər müəlliflər tərəfindən tərcümə edilmişdir.

Açar sözlər: Leyla Əliyeva, poeziya, şeir, tərcümə, dünya dilləri

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 12.09.2024; qəbul edilib – 24.09.2024

Distribution of Leyla Aliyeva's poetry in languages of the world

Salida Sharifova

Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor
Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS
E-mail: sharifovalida@rambler.ru

Abstract. Leyla Aliyeva writes her poetic examples in Russian. Leyla Aliyeva's poetry is translated not only into our mother tongue, but also into various languages of the world (Turkish, Russian, English, Belarusian, Kyrgyz, Uzbek, Persian, etc.). Translated poetic examples of the poet “The World Dissolves, like a Dream” (“Dünya yuxutək əriyir”, “Dünyo tushdek erib bormoqda ...”), “Poetry” (“Poeziya”), “You are like a fire” (“Sanki bir alevsen”), “The World Dissolves, like a Dream”, “If stars became stairs” (“Если б звезды ступеньками стали”), “I want to hear the voice of God” (“Хочу услышать голос Бога”) etc. reflected in his poetic books. The translation of Leyla Aliyeva's works into world languages has made Azerbaijani literary examples accessible to world readers of different psychological natures. Also, the examples of translation allow the people of the world to get acquainted with Azerbaijani culture, history, life and everyday life, spiritual existence and so on. Examples of poems written by Leyla Aliyeva in different years, which define and determine the essence of her creativity and the content of her talent as a poet, have been translated into our mother tongue by Afaq Masud, Kamal Abdulla, Mahir Qabiloğlu, Adil Jamil, Aydan Khandan and other authors.

Keywords: Leyla Aliyeva, poetry, poem, translation, languages of the world

Article history: received – 12.09.2024; accepted – 24.09.2024

Giriş / Introduction

Leyla Əliyevanın poeziyası yalnız ana dilimizə deyil, dünyanın müxtəlif dillərinə (türk, rus, ingilis, belarus, qırğız, özbək, fars və s.) tərcümə edilir. Şairin tərcümə edilmiş poetik nümunələri “Dünya yuxutək əriyir”, “Poeziya”, “Sanki bir alevsen”, “Dünyo tushdek erib bormoqda ...”, “The World Dissolves like a Dream”, “Если б звезды ступеньками стали”, “Хочу услышать голос Бога” və s. poetik kitablarında əksini tapır. Leyla Əliyeva bu kitabları ilə tənqidçi Əsəd Cahangirin vurğuladığı kimi, “...bütün qəlbi, varlığı ilə yazır və oxucunu da yaratdığı poeziyanın səmimiyyətinə

inandıra bilir” [10]. Leyla Əliyevanın yaradıcılığının dünya dillərinə tərcüməsi Azərbaycan ədəbi nümunələrinin müxtəlif psixoloji təbiətə malik olan dünya oxucularına əlçatan olmasını təmin etmişdir. Həmçinin tərcümə nümunələri dünya xalqlarına Azərbaycan mədəniyyəti, tarixi, həyat və məişəti, mənəvi varlığı və s. ilə tanış olmağa şərait yaradır.

Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığının dünya dillərinə tərcümə edilməsi Adil Cəmilin vurğuladığı kimi, “poeziya vurğunlarının onu daha yaxından tanıması üçün bu da bir körpüdür – ünsiyyət körpüsü...” [1].

Əsas hissə / Main Part

Leyla Əliyevanın şeirlərinin rus dilindən Azərbaycan dilinə tərcüməsi

Leyla Əliyeva poetik nümunələrini rus dilində qələmə alır. Leyla Əliyevanın yaradıcılığının mahiyyətini, şair kimi də istedadının mündəricəsini müəyyənləşdirən və şərtləndirən müxtəlif illərdə qələmə aldığı nəzm nümunələri ana dilimizə Afaq Məsud, Kamal Abdulla, Mahir Qabiloğlu, Adil Cəmil, Aydan Xəndan və digər müəlliflər tərəfindən tərcümə edilmişdir.

Leyla Əliyevanın kövrək duyğulu lirik şeirlərinin Azərbaycan dilində tərcümələri yazıçı-tərcüməçi Afaq Məsudun “Dünya yuxutək əriyir” (2016), yazıçı-publisist Mahir Qabiloğlunun “Poeziya” (2016), Adil Cəmilin “Ünsiyyət” (2020) kitablarında və müxtəlif qəzet və jurnallarda, saytlarda yer alır.

Mahir Qabiloğlunun tərcüməsində Leyla Əliyevanın 55 şeiri oxuculara “Poeziya” adlı kitabda təqdim edilir. “Bu şeirlərin hər biri müasir insanın daxili çarpışmalarını, ruhi sarsıntılarını, psixoloji durumunu əks etdirən portretləridir...” [6] Afaq Məsudun tərcüməsi əsasında tərtib edilmiş “Dünya yuxutək əriyir...” şeirlər kitabında Leyla Əliyevanın 109 şeiri Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək oxuculara təqdim edilir.

2018-ci ilin 29 sentyabr tarixində Bakı Kitab Mərkəzində Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı və Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilən “Nəsimi – şeir, incəsənət və mənəviyyət Festivalı” çərçivəsində Leyla Əliyevanın “Birlikdə olmaq”, “Yox olma”, “Sevgili dostum”, “Toy”, “İnsanları sevmək”, “İtirilmiş mələk”, “Mən yaradırəm”, “Yarpaq tökümü”, “Bəzən onlar yox olur”, “Yaşamaq haqqı”, “Qırmızı paltar”, “Günəş”, “Yuxu”, “Günlər keçir”, “Sən günahkarsan”, “Qadın” və s. şeirlərinin yer aldığı “Спасибо” (“Sağ ol”) və “Молчание” (“Sükut”) adlı poetik toplularının təqdimatı keçirilmişdir.

15 noyabr 2023-cü il tarixində IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində Leyla Əliyevanın “Sevgi” kitabı ictimaiyyətə Azərbaycan, türk, ingilis və rus dillərində təqdim edilmişdir [22]. “Şərq-Qərb” Nəşriyyat evinin direktoru Sevil İsmayılova kitabın adının “Sevgi” olmasına qısa şəkildə aydınlıq gətirərək qeyd edir ki, “çünki Leyla Əliyeva yaratdığı hər bir şeyə öz sevgisini qatır” [21]. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan, türk, ingilis və rus dillərində nəşr edilmiş “Sevgi” və ya “Sevgi”. Şəkərsiz, amma şirin” adlı kitabın ilk dəfə təqdimatı 2022-ci il 28 dekabrda Bakı Kitab Mərkəzində keçirilmişdir [20].

Leyla Əliyevanın qələminə məxsus şeirlərin oxucular tərəfindən yüksək dəyərləndirilməsi tədqiqatçılar tərəfindən vurğulanır: “İlk qələm sınaqlarından başlayaraq fərqli dünyaduyumu, baxış bucağıyla seçilən, ağırları, sevgiləri, havanın hərərətini, yağışın, çiskinin, çiçəyin qoxusunu həmişəyaşıl bitkitək özündə saxlamağı bacaran bu şeirlər artıq neçə illərdən bəridir ki, geniş, intellektual oxucu auditoriyasının marağını və məhəbbətini qazanıb” [3, 2016, s.8]. Leyla Əliyevanın “Если б звезды ступеньками стали” (“Ulduzlar pillə-pillə düzülseydi səmaya”) adlı şeiri italyalı şairə Silvana Parini [32] tərəfindən tərcümə edilmiş və vokalçı, İngiltərədəki Beynəlxalq Musiqiçilərin Azadlıq Federasiyasının azərbaycanlı musiqi səfiri Gülşən Akın İbadova tərəfindən ifa edilir.

Leyla Əliyevanın şeirləri rus, belarus və ukrayna dillərində

Leyla Əliyevanın “Если б звезды ступеньками стали” adlanan ilk kitabı cəmiyyət tərəfindən yüksək dəyərləndirilir. Andrey Dementyev adına Poeziya evinin təşəbbüsü ilə Moskvada işıq üzü görmüş bu kitabın 23 aprel 2016-cı il tarixində Moskva şəhərində təqdimatı keçirilir. Leyla Əliyevanın “Azərbaycanın gənc, istedadlı şairi, imzası təkcə Qafqaz oxucu auditoriyasına yox, Avropa poeziya xiridarlarına da yaxşı tanış” [18] olması xarici tədqiqatçılar tərəfindən vurğulanır. Rus şairi, Əməkdar incəsənət xadimi, Dövlət Mükafatı laureatı Andrey Dementyevin xatirəsinə həsr edilmiş “Həyat bir, sevgi bir” adlı sənədli filmin təqdimatı zamanı jurnalist, senarist və rejissor Oleq Şommer Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığının ilk günlərindən diqqət cəlb etməsi məqamını vurğulayır. O, bu məqamı Azərbaycanda görkəmli şair Mixail Lermontovun 200 illiyi münasibətilə təşkil edilən tədbirdə iştirak edən Andrey Dementyevin fikirlərinə əsaslanaraq qeyd edir: “Bu tədbirdə çıxış edən zaman Andrey Dementyevə gənc bir şairin şeirlərini təqdim edirlər. Şeirləri oxuyan şair onları çox bəyəndiyini deyir. Şeirlərin müəllifinin gələcəkdə böyük yaradıcılığa malik olacağını söyləyir. Beləliklə, həmin şeirlərin müəllifi olan Leyla xanım Əliyevanın ilk şeirlər kitabı çap edilir” [19].

Leyla Əliyevanın yaradıcılığı ölkədən kənar da rus dilində də xarici dövlət və ölkələrdə nəşr edilir. Məsələn, şairin Moskvada “Если б

звезды ступеньками стали” (“Ulduzlar pillə-pillə düzülseydi səmaya”), “366 дней любви. Зима. Весна. Лето. Осень” (“366 gün sevgi. Qış. Yaz. Yay. Payız”), “Молчание” (“Sükut”) [36, 2018], “Спасибо” (“Sağ ol”) [37, 2018], Qırğızıstanda “Хочу услышать голос Бога” (“Tanrının səsinə eşitmək istəyirəm”) şeirlər topluları ictimaiyyətə rus dilində təqdim edilir. Heydər Əliyevə həsr olunmuş “Если б звезды ступеньками стали” (“Ulduzlar pillə-pillə düzülseydi səmaya”) şeirlər toplusu 2016-cı ildə ikinci dəfə, “366 дней любви. Зима. Весна. Лето. Осень” (“366 gün sevgi. Qış. Yaz. Yay. Payız”) şeirlər toplusu 2018-ci ildə nəşr edilib.

Leyla Əliyevanın Belarusiya Respublikasının Minsk şəhərində “Звезда” nəşriyyat evində belarus dilində nəşr edilmiş “Ліст” (“Yarpaq”) şeirlər toplusunda əksini tapmış poetik nümunələr ölkənin “7 дней”, “Літаратура і Мастацтва” (“Литература и искусство”), “Культура”, “Полымя” kimi müxtəlif ədəbi qəzet və jurnallarında dərc edilib. “Ліст” (“Yarpaq”) şeirlər toplusu 2016-cı ildə Minskə işıq üzü görüb. Belarus dilinə şeirləri Belarus Yazıçılar İttifaqının üzvü, şair Tatyana Siveç tərcümə edib.

Leyla Əliyevanın Ukraynanın Kiyev şəhərində “Світ таке, як сон” (“Dünya yuxutək əriyir”) kitabı ukrayna dilində “Yaroslavov Val” nəşriyyatında nəşr edilib. Kitabdakı şeirlər tərcüməçi şair, filoloq – alim Lesya Mudrak tərəfindən ukrayna dilinə çevrilib. Ukrayna Milli Yazıçılar Birliyinin sədri, yazıçı Mixail Sidorjevski ukraynalı oxuculara təqdim edilən şeirlər kitabını yüksək dəyərləndirir: “Ukraynanın “Yaroslavov Val” nəşriyyatında işıq üzü görən bu nəfis tərtibatlı kitab Ukrayna ədəbi mühiti tərəfindən maraqla qarşılıb və yüksək dəyərləndirilib. Azərbaycan Tərcümə Mərkəzinin bu layihəsi iki dost ölkə arasında mədəniyyətlərə-rası dialoqun inkişafına verilən yeni töhfə, növbəti uğurdur”.

Kitabın tərcüməçisi şair, mürtəcim, filoloq-alim Lesya Mudrak “Ağrını bədii sözə çevirmək istedadı...” adlı ön sözündə Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığının mövzu baxımından rəngarəng olmasını vurğulayır: “Leylanın yaradıcılığı süjetli, çoxşaxəli, müəyyən mənada pritçavaridir. Bu mənada onun şeirlərində irihəcmli poemalara xas hekayə üslubu nəzərə çarpır. Kitaba daxil edilmiş şeirləri bu mövzular

üzrə təsnifatlaşdırmaq olar: “Sevgi”, “Vətən”, “Fəlsəfə”. Eyni zamanda bu müxtəlif səpkili mövzuların üzvi şəkildə bir-birilə vəhdət təşkil etdiyi və müəllifinin fərdi üslubunun bütöv mənzərəsini yaratdığı nəzərə çarpır” [18].

Lesya Mudrak “Світ таке, як сон” kitabının “Ağrını bədii sözə çevirmək istedadı...” adlı ön sözdə kitabın mahiyyətini açıqlamağa nail olur: “...əlinə alan hazırlıqsız oxucu, bəlkə də, səhifələrdə rastlaşdığı dərin sətiraltı mənaları dərhal anlamaya da bilər. Bunun səbəbi gənc şairin daxili aləminin klassik təmkinli üslubla açılması, əslində, hər şeiri ilə bizə Şekspirin əbədi “olum, ya ölüm” sualı ilə müraciət etməsidir” [18].

Türk dünyasına poetik səyahət

Leyla Əliyevanın “Sanki bir alevsen”, “Sensiz de Seninleyem” kimi şeir kitabları Türkiyə ictimaiyyətinə təqdim edilmişdir. Leyla Əliyevanın yaradıcılığının bir qismini əks etdirən bu şeir kitablarının türk oxucuları üçün bir ünsiyyət körpüsü olması vurğulanır: “...şiirsevərlərin onu daha yakından tanıması üçün bu kitabın bir körpü – ünsiyyət körpüsü – olacağını düşünürüz” [16]. Leyla Əliyevanın Yazıçılar Birliyi tərəfindən Ankarada “BENGÜ” yayınları tərəfindən nəşr olunan “Sanki bir alevsen” (“Sanki bir alovsan”), Türk Edebiyat Vakfı Yayınları tərəfindən İstanbulda “Sensiz de Seninleyem” adlı şeirlər topluları şairin yaradıcılığının ümumtürk səviyyəsinə çıxmasını əks etdirir. “Avrasiya Yazıçılar Birliyinin sədri Yaqub Öməröğlunun rəhbərliyi ilə işıq üzü görün bu nəşrlər türk dünyasının görkəmli yazıçı və şairlərinin əsərlərini təqdim edir” [13].

“Sanki bir alovsan” kitabında toplanmış şeirlər tərcüməçi və yazıçı Mətin Yıldırım tərəfindən Anadolu türkcəsinə uyğunlaşdırılıb, kitabda toplanmış poetik nümunələr isə “...türk poeziyasına yeni bədii ruh gətirəcək” [24]. Şeirlər toplusunun “Türk poeziyasında yeni bir ruh” sərlövhəli ön sözündə şairin poetik yaradıcılığı yüksək dəyərləndirilir: “Leyla xanım həm rəsm, həm də şeir yaradıcılığında təbiət hadisələri ilə bağlı həssas hisslər nümayiş etdirir, özünün həyata real baxışlarıyla zəngin təxəyyülü arasında həzin bir harmoniya yarada bilir. Şairənin seçdiyi həssas mövzular və nümayiş etdirdiyi bədii təxəyyül oxucunu hədsiz duyğulandırır” [33].

Leyla Əliyevanın “Dunyo tushdek erib bormoqda ...” (“Dünya yuxutək əriyir...”) şeirlər

kitabı 2018-ci ildə, Daşkənddə “Kamalak” nəşriyyatında özbək dilində [7] çap olunub. “Dunyo tushdek erib bormoqda ...” şeirlər kitabının tərtibçisi və “Ön söz”ün müəllifi AMM-nin direktoru Samir Abbasov, tərcüməçisi Şahlo Qasimovadır. Topluda Leyla Əliyevanın 45 şeiri (“Ko'zlaringni unutmamam”) (“Unuda bilmirəm gözlərini mən!”), “Elegiya”, “Bako” (“Bakı”), “Parvona” (“Pərvanə”) və s.) özbək dilində oxuculara təqdim edilir.

Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığı qırğız dilinə tərcümə edilərək qırğız ictimaiyyətinə də təqdim edilmişdir. Leyla Əliyevanın “Кудайдын үнүн уккум келет” (“Tanrının səsinə eşitmək istəyirəm”) və rus dilində “Хочу услышать голос бога” şeirlər toplusu qırğız ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanmışdır. Leyla Əliyevanın “Кудайдын үнүн уккум келет” və “Хочу услышать голос бога” şeirlər toplularını yüksək dəyərləndirən Qırğız Respublikasının Mədəniyyət, İnformasiya, İdman və Gənclər Siyasəti naziri Kayrat İmanaliyev qeyd edir ki, “Bu kitab bizim üçün bir gözəl hədiyyədir. Çünki bizim oxucular öz ana dillərində Leyla xanımın yaradıcılığı ilə tanış olmaq imkanı qazanacaqlar. Burada dərin fəlsəfi fikirlər əksini tapıb. Məsələn, bizim İssık-Kul haqqında bir neçə şair yazıb və hərə öz baxışını əks etdirib. Leyla Əliyeva isə qeyri-adi yol seçib və daha fəlsəfi və dərin müqayisələr aparıb. Ona görə şairənin yaradıcılığı bizim yazıçıların da marağına səbəb olub. Müəllif öz həyat təcrübəsini şeirlərinə gətirir, həyatın müxtəlif çalarlarını əks etdirir və dünyanı fərqli qavrayışda təqdim edir. Çox şadam ki, onun şeirləri qırğız dilinə tərcümə olunub” [26].

Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Şaripoviç Jeenbekovun Azərbaycana səfəri zamanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Bakı şəhərində keçirilən Türk Şurasının VII Sammiti çərçivəsində görüşü zamanı səsləndirdiyi bir fikirdə Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığı, iki xalq arasındakı xidmətləri və xüsusilə də şairin “İssık Kul” şeiri haqqında münasibət bildirməsi Leyla Əliyevanın fəaliyyətinə verilən yüksək dəyərdir: “Bu yaxınlarda Sizin qızınız Leyla Əliyeva bizdə olub və bizim xalqda çox yaxşı təəssürat doğurubdur. O, Olimpiya Komitəsi rəhbərlərinin forumunda iştirak edib. Leyla xanım mənə şeirlər toplusu ki-

tabını hədiyyə etdi. O, həmçinin İssık-Kul haqqında da şeir yazıb. Çox səmimi və istedadlı qızıdır. Allah cansağlığı versin” [9, 2019, s.267].

Leyla Əliyevanın qırğız dilinə tərcümə edilmiş, “elm aləmində “Mərkəzi Asiyanın Atlantidası”, “Böyük İpək Yolunun açılmamış sirri” adlandırılan, öz dərinliklərində qədim şəhər və qalaların sirrini saxlayan, Çingiz xanın qəbrini belə öz dərinliklərində gizlətdiyi ehtimalını yaradan, üstəlik, Qırğızistanın incisi sayılan İssık-Kul gölünə həsr” [12] edilmiş “İssık Kul” “şeyri Qırğızistanın sabiq dövlət katibi və fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri, Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, professor Osmonakun İbrahimov tərcümə edib. Leyla xanım Əliyevanın bu şeyri, şeirə Osmonakun İbrahimovun özünün yazdığı rəylə birlikdə, Qırğızistanın milli informasiya agentliyi olan “Kabar”da və ən çox oxunan “Akipress” portalında, o cümlədən dövlətin rəsmi qəzeti “Erkin Too”da dərc olunub” [12].

Şərqə doğru poetik səyahət

Leyla Əliyevanın “Dünya yuxutək əriyir...” kitabı Tehranın Mobini – Əndişə yayım evinin Nevis mətbəəsində fars dilində nəşr olunub. Kitabdakı şeirlər tərcüməçi-şair Əkbər Əlyar Həmid və şairə, yazıçı-publisist Süsən Nəvadə Rəzi tərəfindən fars dilinə tərcümə edilib. Əkbər Əlyar Həmid kitabın ön sözündə Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığını dəyərləndirərək kitabı divan kimi təqdim edir. O, şairi Xan qızı Xurşidbanu Natəvan ilə müqayisə edərək vurğulayır ki, “İftixarla deyə bilərəm ki, geniş ictimai-siyasi fəaliyyəti, elitar ailə mənsubiyyəti ilə tanınan şairə zəngin fəlsəfi baxışlarına, nadir yaradıcılıq dünyası və poeziya səltənəti ilə bizə Xan qızı xatın Xurşidbanu Natəvanı xatırladaraq oxucunu heyətdə qoyur... Divanın farsdilli oxucular tərəfindən böyük maraqla qarşılanacağına sonsuz ümid bəsləyirik” [8].

Leyla Əliyevanın bir çox dünya dillərinə tərcümə edilmiş “İssık Kul” şeyri Sayman Aruz tərəfindən fars dilinə də tərcümə edilir.

2022-ci ildə Leyla Əliyevanın ərəb dilində nəşr olunmuş və ilk dəfə Qətərdə təqdim edilmiş “Dünya yuxutək əriyir” şeirlər kitabı müəllifin yaradıcılığı ilə ərəb dünyasının yaxından tanış olmasına şərait yaradır. Kitab Azərbaycanın Qətərdəki səfirliyi və “Katara” Mədəniyyət Şəhərciyi Fondunun təşkilatçılığı ilə nəşr edilmiş, şeirlər toplusunda “Getmə, ana”, “Hərənin

öz sonu”, “Qu quşu”, “Kəpənək”, “Hər birinin sonu var”, “Pərvanə” və digər şeirlər ərəb dilində ərəbdilli oxuculara təqdim edilib.

Qərbə doğru poetik səyahət

Leyla Əliyevanın yaradıcılığının ingilisdilli oxuculara da tərcümə edilərək təqdim edilməsi ünsiyyət və mədəni sərvətlər mübadiləsini təmin edir. Leyla Əliyevanın 130-dan artıq şeirinin yer aldığı “The World Dissolves like a Dream” (“Dünya yuxutək əriyir”) şeirlər kitabı Böyük Britaniyanın “Hertfordshir Press LTD” nəşriyyatında çap edilib. Topludakı şeirlər şair və tərcüməçilər Karolina Valton və Anna Mariya Cekson tərəfindən ingilis dilinə çevrilib. Kitabın redaktoru və tərcüməçisi Karolin Valton Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığını yüksək dəyərləndirir: “Bu vaxta qədər Leyla Əliyevanın yaradıcılığı haqqında heç bir məlumatım yox idi, lakin şeirlərinin tərcüməsi zamanı onun və Azərbaycan poeziyasının necə zəngin və dərin olduğunu anladım. Şeirlərin tərcüməsi zamanı çox böyük zövq aldım, Leyla Əliyevanın necə aydın və çoxşaxəli yaradıcılığının olduğunu gördüm. Onun çox gənc olması məni təəcübləndirdi” [30].

Leyla Əliyevanın “Avattu ikkuna” (“Açıq pəncərə”) şeirlər toplusunun Finlandiyanın “Palladium kirjat” nəşriyyatında fin dilində nəşr olunması təqdirəlayiqdir. “Avattu ikkuna” (“Açıq pəncərə”) kitabını fin dilinə tərcüməçi və yazıçı, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi Tahirə Cəfərova tərcümə edib.

Leyla Əliyevanın “Nədən qəfil pis oldum?”, “Sən sönməyən alovsan” şeirləri bolqar dilinə tərcümə edilərək Bolqarıstanın populyar “meridian27.com” ədəbiyyat portalında oxuculara təqdim edilib.

Çilinin “Ærea. İspan – Amerika poeziyası” (“Ærea. Revista Hispanoamericana de Poesía”) [2, 2022] jurnalında Leyla Əliyevanın “Gedim bir az ağlayım”, “Türk edə bilmərəm heç zaman səni” və “İnanmıram” şeirləri ispan dilində nəşr edilərək, İspaniya və Kolumbiyada oxuculara təqdim edilib. İspan dilinə çevrilmiş şeirlər argentinalı tərcüməçi Raul Poggi Alexandro tərəfindən tərcümə edilib.

Leyla Əliyevanın şeirlərinin gürcü dilinə tərcümə edilməsi bu iki xalq arasındakı dostluğun və əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə tə-

kan verir. Şairin gürcü dilində şeirlər kitabı “საწუთრო სიზმარივით იღევს” adlanır. „მერანმა“ nəşriyyatında nəşr edilən şeirlər toplusunda gürcü dilinə çevrilmiş 100-dən artıq şeir yer alır. Kitabın ön sözünün müəllifi Gürcüstan Yazıçılar Birliyinin sədri Makvala Qonaşvilidir. O, “ფრთებს ვიტოვებ” (“Qanadlarımı ehtiyatda saxlayıram”) adlı ön sözündə Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığından olan nümunələri təhlil edərək yüksək dəyərləndirir. Makvala Qonaşvili Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığının gürcü dilinə tərcümə etməsinin səbəbini şairin poetik istedadı ilə əlaqəli olmasına toxunur: “Əhəmiyyətli və ülvəli olan hər şey tək bir şəxsə və ya bir ölkəyə aid deyil. Hər kəsə aiddir və günəş şüası kimi hər yerdə bərabər şəkildə parlayır.

Ona görə də mən Leyla Əliyevanın gözəl şeirlərini tərcümə edib, gürcü oxucularına təqdim etmək qərarına gəldim” (“ყველაფერი, რაც საგულისხმოა და ამალღებული მარტოოდენ ერთი ადამიანის ან ერთი ქვეყნის კუთვნილება როდია. ის ყველასია და მზის სხივივით ყველაფერს თანაბრად ეფინება.

სწორედ ამიტომ გადავწყვიტე ლეილა ალიევას მშვენიერი ლექსების თარგმნა და დიდი პოეტური ტრადიციების მქონე ქართველი მკითხველისთვის მისი შეთავაზება”) [38].

Leyla Əliyevanın şeirləri Gürcüstanda yüksək dəyərləndirilir. Bu dəyərləndirmə yalnız Makvala Qonaşvili tərəfindən deyil, həm də İvane Maçabeli adına Sxinvali Peşəkar Dövlət Dram Teatrının rəhbəri, Gürcüstanın Dövlət Mükafatı Laureatı, Azərbaycanın Əməkdar artisti Qoça Kapanadze tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. Qoça Kapanadze Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığını dəyərləndirərək qeyd edir ki, “Leyla xanım çox mükəmməl fəlsəfi və həssas bir şairədir” [27].

Tbilisidə Leyla Əliyevanın şeirləri Gürcüstan Yazıçılar Birliyinin sədri Makvala Qonaşvilinin gürcü dilinə çevirmiş və həmin şeirlər əsasında, daha dəqiq senarisi əsasında “Dünya yuxutək əriyir” – “საწუთრო სიზმარივით იღევს” adlı teatr tamaşası hazırlanmışdır. Tamaşanı hazırlamış İvane Maçabeli adına Sxin-

vali Peşəkar Dövlət Dram Teatrının rəhbəri, Gürcüstanın Dövlət Mükafatı Laureatı, Azərbaycanın Əməkdar artisti Qoça Kapanadze həm Leyla Əliyevanın gürcü dilinə tərcümə edilmiş şeirlərinin uğurlu alınmasını və “Dünya yuxutək əriyir” adlı teatr tamaşası haqqında təəssüratlarını bölüşərək vurğulayır ki, “Makvala Qonaşvilinin tərcüməsi isə əla alınıb. Mən düşünürəm ki, dünya premyerası Tbilisidə çox gözəl həyata keçirildi və aktyorlar öz rollarını çox yaxşı sərgilədilər. Onlar Leyla xanımın poeziyasında olan metaforaları çox yaxşı canlandırdılar” [27].

Makvala Qonaşvili qeyd edib ki, “Fəxrlə deyə bilərəm ki, Leyla Əliyevanın mükəmməl poeziyası mənim tərcüməmlə gürcü dilində səsləndirildi. Bu, dövrümüzdə çox nadirən rast gəlinən heyvətəmiz müasir və gözəl bir poeziyadır” [27].

Şairənin dünya dillərində səslənən mahnıları

Leyla Əliyevanın şeirlərinə mahnılar bəstələnməkdədir. Məsələn, “Gedim bir az ağlayım!” şeirinə Ruslan Səfəroğlu tərəfindən musiqi bəstələnmiş, Xalq artistləri Gülyanaq Məmmədova və Nurəddin Mehdixanlı tərəfindən ifa edilir. “Gedim, bir az ağlayım!” şeirinin tərcüməçilərindən biri Mahir Qabiloğlu müsahibələrinin birində şeirin mahiyyətinə diqqəti yönəldir: “...çox adam “Gedim bir az ağlayım”da özünü görür, sadəcə, Leyla xanım Əliyeva özündə güc tapıb bu duyğuları nəzmə çəkib. Mənim fikrimcə, şeirin müəllifi üçün bundan böyük qiymət ola bilməz” [28].

Leyla Əliyevanın “Mən gedim bir az ağlayım” (“Я пойду чуть-чуть поплачу”) şeirinə bəstələnmiş mahnı yalnız Azərbaycanda deyil, həm də xarici dövlətlərin sənətkarları tərəfindən ifa edilmiş, klip çəkilmişdir. Məsələn, “Mən gedim bir az ağlayım” (“Я пойду чуть-чуть поплачу”) şeirinə tanınmış rusiyalı müğənni Alsu klip çəkilib, mahnı ifa edib. Alsu Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığını yüksək dəyərləndirərək, “Mən gedim bir az ağlayım” (“Я пойду чуть-чуть поплачу”) şeirini ifa etməsinə aydınlıq gətirir: “Heç kim üçün sirr deyil ki, Leyla xanım olduqca yaradıcı insandır və təsirli, duyğulu şeirlər yazır. Onun “Mən gedim bir az ağlayım” şeirini mahnıya köçürdük. Sözlər, melodiya – hər şey daxili vəziyyətimlə üst-üstə

düşdü. Ümumiyyətlə, lirik mahnılar mənə daha yaxındır. Buna görə də taleyimdən razıyam ki, repertuarımda “Mən gedim bir az ağlayım” mahnısı var” [4].

Leyla Əliyevanın “Если б звезды ступеньками стали”, “Ночь”, “Я уйду”, “Семь утра”, “Окончен пир”, “Дай боже мне силы”, “Не уходи”, “Подари”, “В бой за родину солдат идет” və s. şeirlərinə Milli Məclisin deputatı, Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin prezidenti, bəstəkar Novruz Aslan tərəfindən də musiqilər bəstələnir. “Если б звезды ступеньками стали” adlı mahnı Natavan Həbib, “Подари” adlı mahnı isə Murad Sadıx tərəfindən ifa edilir.

Leyla Əliyevanın babası Heydər Əliyevə həsr olunmuş “Если б звезды ступеньками стали” (“Ulduzlar pillə-pillə düzülseydi səmaya”) adlı şeiri bir çox bəstəkarların diqqətini cəlb edir. Onlardan biri də bəstəkar və müğənni Rizvan Sədirxanovdur. “Crossover” janrında bəstələnmiş mahnını tanınmış vokalçı, İngiltərədəki Beynəlxalq Musiqiçilərin Azadlıq Federasiyasının azərbaycanlı musiqi səfiri Gülşən Akın İbadova ifa edib.

Xalq artisti Zülfiyyə Xanbabayeva Leyla Əliyevanın yaradıcılığına müraciət edir. Nigar Həbibova tərəfindən musiqi bəstələnmiş “Услышьте Бога” [34] adlanan mahnını ifa edib.

Xalq artisti Brilliant Dadaşova da Leyla Əliyevanın yaradıcılığına müraciət edir. Müğənni musiqisi Aysel Kərimə aid olan “Ey sirdaşım” [35] mahnısını ifa edib.

Leyla Əliyevanın “Я влюбилась” (“Mən vurulmuşam”) [31] şeirinə Sevinc Tofiqızı tərəfindən musiqi bəstələnmiş, müğənni Roza Zərgərli isə ifa etmişdir.

Sözləri Leyla Əliyevaya məxsus olan və Alxanlı tərəfindən musiqi bəstələnmiş “Просто будь” [23] adlı mahnı müğənni Zamiq Hüseynov tərəfindən ifa edilərək klip şəklində ictimaiyyətə təqdim edilib.

Bəstəkar-ifaçı Elza Seyidcahan Leyla Əliyevanın sözlərinə “İnsanlar” (“Люди”) adlı kompozisiya yazmış, “Kor olmuşam” şeirinə musiqi bəstələmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, Leyla Əliyevanın bədii yaradıcılığının görmə imkanları məhdud olan oxuculara çatdırılması sahəsində xeyirxah əməllər həyata keçirilməkdədir: “Leyla Əliyevanın

görmə imkanları məhdud insanlara həsr etdiyi şeir əsasında və nazirliyin dəstəyi ilə bəstəkar Nuranə Cabbarlının bəstələdiyi “Qəlbimin gözü ilə” mahnısı görmə imkanları məhdud istedadlı xanəndə Nərmin Əliyevanın ifasında təqdim olunub” [11].

Leyla Əliyevanın “Люди” (“İnsanlar”) [29], “Кто я” (“Mən kiməm?”) [25] adlanan şeirlərinə rus dilində, yəni şeirin qələmə alındığı dildə kinematoqraf Sergey Xodakovski tərəfindən videoçarx hazırlanaraq ictimaiyyətə təqdim edilib.

Leyla Əliyevanın “Elegiya”sına həm Azərbaycan dilində, həm də rus dilində mahnı bəstələnmişdir. “Elegiya”nın Azərbaycan dilində olan variantına Kamal (Kaməldin Heydər) tərəfindən musiqi bəstələnmiş, Ağadadaş Ağayev tərəfindən ifa edilmişdir. Elegiyaya Fuad Əlişovun rejissorluğu ilə klip [17] də çəkilir. “Elegiya”nın rus dilində olan variantı müğənni Cavanşir Babəlioglu tərəfindən ifa edilmişdir. “Elegiya”nın rus dilində mahnısına da klip [14] çəkilmişdir.

“Elegiya”nın Azərbaycan dilində çəkilmiş klipin şeir mətni ilə tərcümə edilərək nəşr edilmiş mətndən fərqlənməsi diqqətdən yayınmır. Ağadadaş Ağayevin ifa etdiyi mahnıda 8 bəndin 2 bəndi əvvəlki iki bəndin təkrarıdır. Beləliklə, klipdə sərbəst şəkildə 6 bənd təqdim edilir. “Elegiya” isə 8 bənddən ibarətdir. Elegiyanın 3 bəndi klipin mahnısında yer almır. Həmçinin klipdə elegiyadan olan bəndlərin sözləri dəyişikliyə uğramışdır. Məsələn, elegiyanın ilk bəndinə diqqət yetirək:

*Ulduzlara uçan quşa dönəydim,
Ay da yollarıma nur ələyəydi.
Məğrur yerişinlə qoşa dönəydin,
Sənə Yer üzündə yer eləyəydim [15]*

Bu bənd klipdə aşağıdakı şəkildə təqdim edilir:

*Ulduzlar qanadım olsaydı mənim,
Mən sənənin yanına uçardım həməni.
Əllərim əlinə toxunan kimi,
Səni yer üzünə qaytarardım mən.*

Elegiyanın və klipdəki mahnının sözlərini müqayisə etdikdə klipdə bu bəndin çox qisminin dəyişilməsinin şahidi oluruq. Bu proses klipin ikinci bəndində də özünü əks etdirir. Şeirdə,

Dinlə kədərimin pıçiltısını
– Mən yaxşı bilirəm ayrılıq nədi!..
Küləklər könlümün qışqurtısını
Kaş ki, kainata yaya biləydi

– kimi təqdim edilən bənd klipdə aşağıdakı şəkildə təqdim edilir:

Dinlə ürəyimin qəm-qüssəsini
– Mən yaxşı bilirəm ayrılıq nədi!..
Küləklər könlümün bu naləsini
Kaş ki, kainata yaya biləydi.

İkinci bənddə dəyişikliyin qismən, birinci və üçüncü misralarında həyata keçirildiyinin şahidi oluruq. Şeir sonuncu bəndi və klipin altıncı və ya sonuncu (klipin yeddinci və səkkizinci bəndləri təkrar bəndlərdir) bəndləri arasındakı dəyişiklik özünü göstərir. Elegiyadakı sonuncu bənd olan

Nurunu gözümdə saxlayım necə?
– Möcüzə yaratmaq gəlmir əlimdən.
Parçalan, ey zülmət, çəkil ey gecə,
Günəşə qovuşmaq istəyirəm mən! [5]

Klipdə

Bunu gözümdə saxlayım necə?
– Möcüzə yaratmaq gəlmir əlimdən.
Parçalan, ey zülmət, çəkil ey gecə,
Günəşə qovuşmaq istəyirəm mən!

– şəkildə təqdim edilir. Elegiyanın üçüncü bəndi olan,

Könüllər yaşadır gur nəfəsini,
Sənsiz hər bir anın öz qüssəsi var.
Müqəddəs səsinin xatirəsini
Anlada bilərmə çağlayan çaylar?

– nümunəsi isə klipin

Bunu gözümdə saxlayım necə?
– Möcüzə yaratmaq gəlmir əlimdən.
Parçalan, ey zülmət, çəkil ey gecə,
Günəşə qovuşmaq istəyirəm mən!

– şəkildə təqdim edilir. Elegiyanın

Könüllər yaşadır gur nəfəsini,
Sənsiz hər bir anın öz qüssəsi var.
Müqəddəs səsinin xatirəsini
Anlada bilərmə çağlayan çaylar?

– üçüncü bəndi ilə klipin beşinci bəndi demək olar ki, eynilik təşkil edir:

Könüllər yaşadır gur nəfəsini
Sənsiz hər bir anın öz həsrəti var
Müqəddəs səsinin xatirəsini
Anlada bilərmə, çağlayan çaylar?

Leyla Əliyevanın şeirlərinə mahnı və nəğmələrin bəstələnməsi, sözün böyük mənasında, onu nəğməkar şair adlandırılmasına əsas verir. İslam Səfərli, Tofiq Mütəllibov, Cabir Novruz, Nəbi Xəzri, Zeynal Cabbarzadə, Nüsrət Kəsəmənli, Baba Vəziroğlu, Vüqar Əhməd və digər nəğməkar şairlərimiz kimi, Leyla Əliyevanın da şeirləri poetik və ahəngdardır, bu baxımdan da musiqiyə yatımlıdır.

Nəticə / Conclusion

Leyla Əliyevanın poetik yaradıcılığını özündə əxz etdirən poetik nümunələrin toplandığı kitabları, həmçinin dünyanın müxtəlif dillərinə tərcümə edilmiş şeir kitabları təsdiq edir ki, Leyla Əliyeva siyasi xadim olmaqla yanaşı, bədi yaradıcılığı ilə də Azərbaycanın ədəbi-mənəvi tarixində poetik sözü ilə özünü diktə edən şairdir. Leyla Əliyevanın dünya dillərinə tərcü-

mə edilərək nəşr edilən şeir kitabları, şeirlərinin mahnı və nəğmələr kimi bəstələnməsi şairin yaradıcılığının aktual olmasını təsdiq edir. Leyla Əliyevanın şeirləri və mahnıları Azərbaycanda və ondan kənar yayılır, tərcümə edilərək təqdim edildiyi ədəbiyyatların yaddaqalan nümunələrinə çevrilir.

Ədəbiyyat / References

1. Adil Cəmil. Fəlsəfi düşüncənin lirik ovqatı. Ünsiyyət. – Bakı, 2020.

2. *Ærea*. Revista Hispanoamericana de Poesía. Número 16 | Año XVI | Segunda época | 2022 | Santiago de Chile | ISSN 0717-3504 https://aztc.gov.az/uploads/2022/may/A-16_-_Separata_Leyla_Aliyeva.pdf
3. Afaq Məsud. Buludlardan yuxarı. Leyla Əliyeva. Dünya yuxutək əriyir... – Bakı: Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi, 2016. – 200 s.
4. Alsu Leyla Əliyevanın şeirinə çəkdiyi klipindən danışdı. istipress.com/medeniyyet/08-12-2016/alsu-leyla-eliyevanın-seirine-cekdiyi-klipinden-danisdiveo
5. anl.az/el/emb/H.Aliyev/bedii_edebiyat/Elegiya.pdf
6. Bayramov, Qurban. Leyla Əliyeva. <https://ustacaz.wordpress.com/2020/07/03/leyla-əliyeva>
7. Daşkənddə Leyla Əliyevanın “Dünya yuxutək əriyir...” şeirlər kitabı özbək dilində çap olunub. ikisahil.az/post/108534-news-108534
8. Əkbər Əlyar Həmid. Leyla Əliyeva Xan qızı Natəvan kimi... // <https://axar.az/news/edebiyat/268472.html>
9. Əliyev, İlham. İnkişaf – məqsədimizdir. – Bakı: Azərənəşr, 2019. – 388 s. https://files.preslib.az/projects/ilhamaliyev/ebooks/im_aBwkiGcH.pdf
10. Əsəd Cahangir. Dərin hisslərdən doğulan poeziya. <https://525.az/news/82677-derin-hisslerden-dogulan-poeziya>
11. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva “And” tamaşasının premyerasında iştirak edib. <https://kaspi.az/az/heyder-eliyev-fondunun-vitse-prezidenti-leyla-eliyeva-and-tamasasinin-premyerasinda-istirak-edi>
12. <https://atesh.az/zerif/1670-meshhur-qirgiz-bestekari-issik-kula-arzum-sheirine-mahni-da-besteleyir.html>
13. <https://aztv.az/az/news/2073-ankarada-leyla-eliyevanın-kitabi-derc-olunub>
14. <https://oxu.az/showbiz/164381>
15. <https://www.clb.az/dosyalar/1050.pdf>
16. <https://www.turkedebiyati.com.tr/product-page/metinler-arasinda-makaleler>
17. <https://www.youtube.com/watch?v=QWktYLLmtc0>
18. Lesya Mudrak. Ön söz. “Ağrını bədii sözə çevirmək istedadı...” / <https://aztc.gov.az/az/posts/id:1262>
19. Leyla Əliyeva təqdimatda iştirak edib. <https://reyting.az/medeniyyet/21501-leyla-eliyeva-teqdimatda-istirak-edib.html>
20. Leyla Əliyeva və Mətin Kadikin müəllifi olduğu “Sevgi. Şəkərsiz, amma şirin” kitabının təqdimatı oldu // <https://sabahinfo.az/posts/detail/leyla-eliyeva-ve-metin-kadikin-muellifi-oldugu-sevgi-sekersiz-amma-sirin-kitabinin-teqdimati-oldu-1672371818>
21. Leyla Əliyevanın “Sevgi” kitabının təqdimatı oldu. https://vetenim-azerbaycandir.az/gundem/10410-leyla-eliyevanın-sevgi-kitabinin-teqdimati-oldu.html?fbclid=IwAR3oc_cVIRAAg6VaGn_aic4mE3_8J_wscNSn0PvDcOX7B6G11zn1fzX9MJQ
22. Leyla Əliyevanın “Sevgi” kitabının və rəsm əsərlərinin yer aldığı kataloqun təqdimatı keçirilib // <https://culture.gov.az/az/umumi-xeberler/15376>
23. Leyla Əliyevanın bu şeirinə mahnı bəstələndi // <https://yenicag.az/leyla-eliyevanın-bu-seirine-mahni-bestelendi-video/>
24. Leyla Əliyevanın şeir yaradıcılığı türk poeziyasına yeni bədii ruh gətirəcək // [file:///C:/Users/mekht/Desktop/Leyla%20Əliyeva%202022/677225\(meqale\).pdf](file:///C:/Users/mekht/Desktop/Leyla%20Əliyeva%202022/677225(meqale).pdf)
25. Leyla Əliyevanın şeirinə yeni klip // <https://teleqraf.com/news/musiqi/203426.html>
26. Leyla Əliyevanın şeirlər toplusu qırğız və rus dillərində çap olundu // <https://dovletinfo.az/main/2954-leyla-eliyevanın-sheirler-toplusu-qirgiz-ve-rus-dillerinde-chap-oldundu.html>
27. Leyla Əliyevanın şeirləri əsasında hazırlanmış tamaşanın premyerası keçirildi // <https://kulis.az/xeber/media/leyla-eliyevanın-seirleri-esasinda-hazirlanmis-tamasanın-premyerasi-kecirildi-44388>
28. Leyla Əliyevanın şeirlərində böyük məhəbbət var (yazıçı-publisist Mahir Qabiloğlu ilə müsahibə) // <https://www.mia.az/w105777/105777>
29. Leyla Əliyevanın yeni şeiri // <https://mia.az/w101573/leyla-eliyevanın-yeni-sheiri-video>
30. Londonda Leyla Əliyevanın kitabının təqdimatı keçirilib // pia.az/londonda-leyla-eliyevanın-kitabinin-teqdimati-kecirilib-269103-xeber.html

31. Roza Zərgərli Leyla Əliyevanın sözlərinə mahnı oxudu: “Mən vurulmuşam” // <https://mediatime.az/show/1147-roza-zrgri-leyla-liyevann-sozlrin-mahn-oxudu.html>
32. Türkiyədə Leyla Əliyevanın Heydər Əliyevə həsr etdiyi şeirə bəstələnmiş mahnının klipi çəkilib // <https://qaziler.az/news/culture/72295-turkiyede-leyla-eliyevanın-heyder-eliyeye-hesr-etdiyi-seire-bestelenmis-mahninin-klipi-cekilib>
33. www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/2019/oktyabr/677151.htm
34. Xalq artisti Leyla Əliyevanın yaradıcılığına müraciət etdi // <https://www.movqe.az/news/medeniyyet/112421.html>
35. Xalq artisti Leyla Əliyevanın yaradıcılığına müraciət etdi // <https://ednews.net/az/news/culture/241696-xalq-artisti-leyla-eliyevanın-yaradiciligina-muraciet-etdi>
36. Алиева, Л. Молчание. – Москва: Република, 2018. – 172 стр.
37. Алиева, Л. Спасибо. – Москва: Република, 2018. – 172 стр.
38. საქართველოში გამოვიდა ლეილა ალიევას წიგნი - „საწუთრო სიზმარით იღვვა“ // <https://aztc.gov.az/ge/posts/id:1099>

Перевод стихов Лейлы Алиевой на языки мира

Салида Шарифова

Доктор филологических наук, доцент

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА

E-mail: sharifovalida@rambler.ru

Резюме. Лейла Алиева создает свои произведения на русском языке. Перевод поэзии Лейлы Алиевой осуществляется не только на азербайджанский язык, но и на разные языки мира (турецкий, английский, белорусский, киргизский, узбекский, персидский и др.). Переводы поэтических примеров поэта отражены в книгах «Мир растворяется подобно сну» (“Dünya uxutək əriyir”, “Dünyo tushdek erib bormoqda”, “The World Dissolves like a Dream”, «Поэзия» (“Poeziya”), «Ты словно огонь» (“Sanki bir alevsen”), (“The World Dissolves like a Dream”), “Если б звезды ступеньками стали”, “Хочу услышать голос Бога» и т.д. Перевод произведений Лейлы Алиевой на различные языки способствовал ознакомлению читателей мира с азербайджанской литературой. Переводы также способствовали ознакомлению иностранцами с различными аспектами азербайджанской культуры, истории, быта и так далее. Стихотворения Лейлы Алиевой переведены на азербайджанский язык такими писателями как Афаг Масуд, Камаль Абдулла, Махир Габил oglu, Адиль Джамиль, Айдан Хандан и т.д.

Ключевые слова: Лейла Алиева, поэзия, стихотворение, перевод, языки мира